

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ УНІВЕРСІТЭТ

УДК 821.133.1.09-31(043.3)

ЖЫЛЕВІЧ

Вольга Фёдараўна

РАМАН-ПРЫТЧА Ў ФРАНЦУЗСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ ДРУГОЙ ПАЛОВЫ XX СТАГОДДЗЯ (Ж.-М. Г. ЛЕКЛЕЗІЁ і М. ТУРНЬЕ)

Аўтарэферат дысертацыі на суісканне вучонай ступені
кандыдата філалагічных навук
па спецыяльнасці 10.01.03 – літаратура народаў краін замежжа
(французская)

Мінск, 2008

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

Работа выканана ў Беларускім дзяржаўным універсітэце

Навуковы кіраўнік

Кавалёва Таццяна Уладзіміраўна,
кандыдат філалагічных навук, дацэнт,
дацэнт кафедры замежнай літаратуры
Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта

Афіцыйныя апаненты:

Мусіенка Святлана Піліпаўна,
доктар філалагічных навук, прафесар,
загадчык кафедры польскай філалогіі
УА “Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт
імя Янкі Купалы”

Тарасава Тамара Мікалаеўна,
кандыдат філалагічных навук, дацэнт,
дацэнт кафедры беларускай літаратуры
УА “Беларускі дзяржаўны педагагічны
ўніверсітэт імя Максіма Танка”

Апаніруючая арганізацыя

УА “Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя
П. М. Машэрава”

Абарона адбудзецца 27 лютага 2009 года ў 14.30 на пасяджэнні савета па абароне дысэртацый Д 02.01.12 пры Беларускім дзяржаўным універсітэце (220033, г. Мінск, вул. К. Маркса, 31, філалагічны факультэт, аўд. 62; тэл. вучонага сакратара: 227-61-40).

З дысэртацыяй можна азнаёміцца ў Фундаментальнай бібліятэцы Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.

Аўтарэферат разасланы “ ” студзеня 2009 года.

Вучоны сакратар
савета па абароне дысэртацый

Хмяльніцкі М. М.

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

Літаратура заўсёды імкнулася перадаць маральны вопыт, назапашаны пакаленнямі на працягу стагоддзяў, узяць на сябе функцыі своеасаблівага “рэгулятара” этычных паводзінаў. Асабліва гэта стала патрэбным у нашы дні, калі маральныя прынцыпы і каштоўнасці адыходзяць на другі план, саступаючы месца матэрыяльным прыярытэтам.

“Сучасныя культурныя арыентацыі – няцэласныя і песімістычныя. У нашай эпосе чалавечае жыццё апынаецца дзесьці ў прамежку паміж рознымі сустрэчнымі і перасякальнымі сэнсавымі лініямі. Індывід страчвае камфортнае месца “кропкі” на нейкай адзінай узыходнай траекторыі, – трапна адзначае французскі філосаф Ж.-П. Бадрыяр. – Наш час выяўляе “крызіс сэнсу” – знікненне культурных узораў, усебаковы перагляд сістэмы каштоўнасцей і навуковага светапогляду, трагічнае “расшчапленне” аўтаномных абсягаў гуманістычнай культуры, “фатальнае вычарпанне” духоўнага росту”¹. На думку знакамітага філосафа, грамадства канца ХХ стагоддзя перажывае глыбокія перамены.

Сацыякультурная сітуацыя, якая склалася на Захадзе ў другой палове дваццатага стагоддзя, прынесла змены і ў літаратуру: адбываецца ўскладненне тэматыкі і праблематыкі сучасных твораў, а таксама іх жанравае зрушэнне, з’яўленне новых жанравых форм і разнавіднасцей. Большасць даследчыкаў лічыць, што самыя значныя трансфармацыі адбыліся з раманам, які спалучыўся з прытчай, міфам, утопіяй, антыутопіяй. “Раман – адзіны жанр, які знаходзіцца ў працэсе станаўлення, які не мае закончанага выгляду”², — гэтая думка М. М. Бахціна актуальная да нашага часу.

Адзін са спосабаў філасофскага пераасэнсавання рэчаіснасці і ўласнага жыцця чалавека прапаноўвае раман-прытча – жанравая разнавіднасць сучаснага рамана, якая спалучае рысы буйнога эпічнага твора (з разгалінаванымі сюжэтнымі лініямі, устаўнымі эпізодамі, наяўнасцю другасных персанажаў) і прытчы, што ўяўляе сабой, перш за ўсё, абагуленае навучанне, напамін пра праблемы духоўнага кшталту. Сучаснаму свету бракуе духоўнасці – раман-прытча імкнецца змяніць такі стан.

Актуальнасць дысертацыйнага даследавання вызначаецца:

- шырокай распаўсюджанасцю рамана-прытчы ў замежных пісьменнікаў другой паловы ХХ стагоддзя (У. Фолкнер, У. Голдынг, К. Абэ, Г. Гарсія-Маркес, П. Зюскінд, Веркор, Р. Мерль, П. Буль, Ж.-М. Г. Леклезіё, М. Турнье, М. Кардыналь, С. Жэрмэн, П. Канстан, П. Кіньяр, Б. дэ Бушэрон);

¹ Baudrillard, J. Dette mondiale et univers parallèle / J. Baudrillard. – Libération. January 15, 1996. – P. 7. Тут і далей, акрамя спецыяльна агавораных выпадкаў, пераклад з французскай мовы наш – В. Ж.

² Бахтин, М. М. Эпос и роман / М. М. Бахтин; О методологии исследования романа. Сост. С. Г. Бочаров; авт. вступит. ст. В. В. Кожин. – СПб.: Азбука, 2000. – 186 с.

ЎЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

недастатковай распававанасцю тэарэтычных аспектаў рамана-прытчы ў французскім і беларускім літаратуразнаўстве;

- важнасцю параўнальна-тыпалагічнага даследавання прытчавых твораў у сучасных французскіх і беларускіх пісьменнікаў (А. Адамовіч, Ул. Арлоў, В. Быкаў, Ул. Караткевіч, Я. Сіпакоў, В. Казько, Т. Бондар, А. Жук, Ул. Някляеў), што дазволіць увесці творы айчынных аўтараў у сусветны кантэкст;

- неабходнасцю комплекснага вывучэння творчасці класікаў французскай літаратуры XX стагоддзя Ж.- М. Г. Леклезіё (*Jean- Marie Gustave Léclezio, нар. 1940*), лаўрэата Нобелеўскай прэміі 2008 года, і М. Турнье (*Michel Tournier, нар. 1924*), творы якіх уключаны ў абавязковую праграму курсаў французскай і замежнай літаратур на філалагічных факультэтах вышэйшых навучальных устаноў Беларусі³.

У дысертацыі *ўпершыню ў беларускім літаратуразнаўстве* даследуюцца асаблівасці рамана-прытчы (на прыкладзе твораў сучасных французскіх пісьменнікаў) як жанравай разнавіднасці рамана. У рабоце таксама асвятляюцца праблемы жанравага генезісу, прасочаны механізм сэнсавага абнаўлення жанра прытчы з улікам гістарычнага і сацыяльна-культурнага вопыту эпох. У дадзенай дысертацыі прадметам спецыяльнага вывучэння з'явілася ідэяна-мастацкая спецыфіка твораў Ж.- М. Г. Леклезіё "Пустыня" (*"La Désert", 1980*) і М. Турнье "Элеазар, або Крыніца і Куст" (*"Eléazar ou La Source et Le Buisson", 1996*) як раманаў-прытч, а таксама абазначана роля гэтых пісьменнікаў кантэксце літаратуры і культуры Францыі другой паловы XX стагоддзя.

АГУЛЬНАЯ ХАРАКТАРЫСТЫКА РАБОТЫ

Сувязь работы з буйнымі навуковымі праграмамі і тэмамі

Тэма дысертацыі непасрэдна звязана з выкананнем кафедрай замежнай літаратуры Белдзяржуніверсітэта навуковых тэм "Сусветная літаратура: праблемы стылю" (2001–2005, № 20012485), "Сусветная літаратура: традыцыі і наватарства" (2006–2010, № 20012485).

Мэта і задачы даследавання

Мэта даследавання – выявіць асноўныя асаблівасці французскага рамана-прытчы як жанравай разнавіднасці сучаснага рамана на прыкладзе твораў Ж. - М. Г. Леклезіё і М. Турнье.

Для дасягнення пастаўленай мэты вылучаны наступныя задачы:

³Гл.: Гісторыя замежнай літаратуры: вучэбная праграма для студ. выш. навуч. устаноў / аўт.-склад.: І. В. Шаблоўская [і інш.]; пад агульн. рэд. І. В. Шаблоўскай. – Мн.: БДУ, 2005. – С. 124, 126; Праграма курса "Гісторыя французскай літаратуры": для студ. отделен. иностр. языков и литератур специальности «Современные иностранные языки и литературы» / сост.: Т. В. Ковалёва, А. В. Ходанович, Ю. В. Парфиянович, К. Н. Михеев. – Мн.: БГУ, 2000. – С. 65.

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

— даследаваць генезіс і эвалюцыю прытчы ў літаратурнай традыцыі;
— вызначыць тыпалагічныя рысы французскага рамана-прытчы другой паловы XX стагоддзя;

— прааналізаваць адметнасць тэматыкі, кампазіцыі і сістэмы персанажаў у рамана-прытчы Ж.- М. Г. Леклезіё “Пустыня”;

— раскрыць ролю біблейскіх міфалагем, сімвалаў і прасторава-часавых характарыстык у ідэйна-мастацкім змесце рамана-прытчы “Элеазар, або Крыніца і Куст” М. Турнье.

Аб’ектам даследавання з’яўляюцца раманы-прытчы Жана-Мары Гюстава Леклезіё “Пустыня” і Мішэля Турнье “Элеазар, або Крыніца і Куст”. Дадзены выбар дазваляе глыбей разгледзець прытчавую прыроду твораў. Па меры неабходнасці да аналізу прыцягваюцца і іншыя раманы гэтых аўтараў, а таксама шэраг тэкстаў сусветнай і беларускай літаратур.

Прадмет даследавання – мастацкая своеасаблівасць раманаў-прытчаў Ж.- М. Г. Леклезіё і М. Турнье.

Палажэнні, якія выносяцца на абарону

1. У сучаснай літаратуры ў творах, адзначаных “прытчавасцю”, пераважае маральна-філасофская праблематыка, яны маркіраваны высокай ступенню абагульненасці і абавязковым праецыраваннем ідэі на погляды чытача. Да “прытчавых твораў” адносяцца раман-прытча, аповесць-прытча, апавяданне-прытча і іншыя. Раман-прытча – гэта жанравая разнавіднасць рамана, якой уласціва універсальнасць праблематыкі, канфліктаў, характараў, рэалізуюемая праз алегорыю, сімвал і прыхаваны дыдактызм.

2. У творы “Пустыня” Ж.- М. Г. Леклезіё звяртаецца да актуальных праблем сённяшняга дня: маральнай і духоўнай збедненасці грамадства, утылітарна-спажывецкіх адносінаў чалавека да прыроды, умацэнню канфліктаў паміж рознымі нацыянальнасцямі – сугучных для твораў многіх замежных і айчынных аўтараў раманаў-прытч. Для “Пустыні” Ж.- М. Г. Леклезіё характэрны парабалічнасць, якая надае яму пэўную ступень універсальнасці, а таксама паралельныя, падобныя паміж сабой сюжэты, героі-двойнікі, стылістычныя паўторы, устаўныя апаведы (казкі, легенды, паданні, прытчы), што спрыяе шматзначнасці твора.

3. Галоўныя прынцыпы стварэння героя ў рамана-прытчы “Пустыня” Ж.- М. Г. Леклезіё – парадыгматызм і ізамарфізм мікра- і макракосма. Прытчавы персанаж – іканічны, для яго характэрна мінімальная колькасць асобных рысаў. Тэндэнцыя да “дэіндывідуалізацыі” ў большай ступені звязана з імкненнем аўтара паказаць лёс сваіх герояў у кантэксце ўсеагульнага лёсу чалавецтва.

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

4. У аснову рамана-прытчы М. Турнье пакладзены адзін з традыцыйных (як правіла, біблейскіх) сюжэтаў, іранічна пераасэнсаваных. Пісьменнік уводзіць у тэкст агульнавядомыя, універсальныя, замацаваныя на ўзроўні падсвядомасці сімвалы, якія маюць разнастайныя сэнсы: архетыпічныя, аўтарскі і чытацкі. М. Турнье выкарыстоўвае сімволіку для таго, каб надаць вобразу новыя значэнні, зададзеныя ранейшым сэнсам.

5. Асноўнымі адзнакамі хранатопу рамана-прытчы “Элеазар, або Крыніца і Куст” М. Турнье з’яўляюцца высокая ступень экстэмпаральнасці і замкнёнасць прасторы, па прычыне чаго мастацкі свет твора выступае як змадэляваны, а таму ідэальны для развіцця абагульняючай аўтарскай думкі.

Асабісты ўклад дысертанта

Дысертатычная праца ў поўным аб’ёме выканана аўтарам самастойна на аснове аналізу раманаў-прытч Мішэля Турнье і Жана-Мары Гюстава Леклезіё, а таксама іншых твораў сучаснай французскай літаратуры і вывучэння айчынай і замежнай навуковай літаратуры па сумежных тэмах.

Апрабавыя вынікі дысертцыі

Прамежавыя і канчатковыя вынікі даследавання абмяркоўваліся на штогадовых справаздачах аспірантаў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, а таксама паслужылі асновай дакладаў на міжнародных і рэспубліканскіх навукова-тэарэтычных канферэнцыях: 56-й навуковай канферэнцыі студэнтаў і аспірантаў Белдзяржуніверсітэта (Мінск, красавік–май 1999 г.); навуковай канферэнцыі “Філалагічныя навукі: Маладыя вучоныя ў пошуку” (Мінск, БДУ, 25 красавіка 2003 г.); IV Міжнароднай навуковай канферэнцыі “Славянскія літаратуры ў сусветным кантэксце” (Мінск, БДУ, 8–10 кастрычніка 2003 г.); III Міжнароднай літаратуразнаўчай канферэнцыі “Руская, беларуская і сусветная літаратура: гісторыя, сучаснасць, узаемасувязі”. (Наваполацк, 8–10 красавіка 2004 г.); X Міжнароднай навуковай канферэнцыі “Узаемадзеянне літаратур у сусветным літаратурным працэсе. Праблемы тэарэтычнай і гістарычнай паэтыкі” (Гродна, 19–21 верасня 2004 г.); VII Міжнароднай навуковай канферэнцыі “Славянскія літаратуры ў кантэксце сусветнай” (Мінск, 12–14 кастрычніка 2005 г.); XII Міжнародная навуковая канферэнцыя “Узаемадзеянне літаратур у сусветным літаратурным працэсе. Праблемы тэарэтычнай і гістарычнай паэтыкі” (Гродна, 26–28 верасня 2008 г.).

Апублікаванасць вынікаў

Па выніках праведзенага даследавання апублікавана 11 работ (з іх 4 артыкулы ў навуковых часопісах, рэкамендаваных ВАК (1,7 а. л.), 2 артыкулы ў навуковых зборніках (0,6 а. л.), 5 матэрыялаў канферэнцый (1,8 а. л.). Агульны аб’ём апублікаваных матэрыялаў – 4,1 а. л.

Структура і аб’ём дысертцыі

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

Дысертация складаецца з ўводзінаў, агульнай характарыстыкі работы, трох раздзелаў, заключэння і бібліяграфічнага спісу. Змест працы ўтрымлівае 6 табліц і 1 схему. Поўны аб'ём – 114 старонак. Спіс выкарыстаных крыніц уключае 241 найменне і займае 16 старонак.

АСНОЎНЫ ЗМЕСТ ДЫСЕРТАЦЫІ

Ва ўводзінах абгрунтоўваецца выбар тэмы, акрэсліваецца кола праблем, якія патрабуюць тэарэтычнага даследавання, падаецца аналіз айчынных і замежных літаратуразнаўчых прац, прысвечаных Ж.-М. Г. Леклезіё і М. Турнье.

Адзначаецца, што большасць з іх можна аднесці да адной з дзвюх груп: літаратурна-крытычныя публікацыі і манаграфічныя выданні, у якіх разглядаецца творчасць пісьменнікаў у кантэксце французскай літаратуры XX стагоддзя (Д. Віяр, П. Брунэль); даследаванні, у якіх аналізуюцца тыя ці іншыя творы аўтараў (Е. Летавуары, Ж. –П. Гішар, Ж. –Б. Врэ, Ж. Ф. Рэвель, С. Даманж і інш.). Робіцца выснова, што асэнсаванне жанравай прыроды твораў Ж.-М. Г. Леклезіё і М. Турнье не разглядаецца ў якасці асобнай праблемы.

Першы раздзел **“Прытча і яе месца ў сучаснай літаратуры”** мае тры падраздзелы: *“Прытча як прадмет навуковага даследавання”*, *“Генезіс і эвалюцыя прытчы”*, *“Асаблівасці сучаснага французскага рамана-прытчы”*.

У падраздзеле 1.1 праведзены аналітычны агляд айчынных і замежных даследаванняў, у якіх літаратуразнаўцы звяртаюцца да прытчы. Зроблена спроба тэарэтычна размежаваць паняцці “прытчы”, “прытчавасці” і “рамана-прытчы”. Прапануецца канцэпцыя рамана-прытчы як жанравай разнавіднасці сучаснага рамана.

Метадалагічная база дадзенай дысертцыі мае комплексны характар і ўключае ў сябе:

1. Сістэмна-структурны метада даследавання мастацкага тэксту (Ю. Лотман);
2. Параўнальна-гістарычны метада і, у прыватнасці, палажэнне аб агульнакультурнай абумоўленасці літаратурнага працэсу і ўзаемадзеяння мастацтваў (В. Жырмунскі, Ю. Тынянаў, Р. Якабсон);
3. Канцэпцыю дыялагічнасці мастацкага мыслення (М. М. Бахцін);
4. Распрацоўкі па праблеме тэорыі жанраў (А. Н. Андрэеў, С. Я. Ганчарова-Грабоўская, А. К. Ішанава, Н. Ф. Капысцянская, В. П. Рагоўша, А. Я. Эсалнек, В. М. Фрэйдэнберг);
5. Прыёмы фармалізацыі, тыпалагізацыі і класіфікацыі;
6. Прыёмы сінхроннага і дыяхроннага аналізу.

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

СПІС ПУБЛІКАЦЫЙ СУДСКАЛЬНІКА ПА ТЭМЕ ДЫСЕРТАЦЫІ

Артыкулы ў навуковых часопісах, рэкамендаваных ВАК

1. Жылёвіч, В. Ф. Сучасны французскі раман-прытча: жанравыя асаблівасці / В. Ф. Жылёвіч // Весці Бел. дзярж. пед. універсітэта. Сер. 1: Педагогіка. Псіхалогія. Філалогія. – 2004. – № 4. – С. 92–95.
2. Жылёвіч, В. Ф. Роля біблейскіх міфалагем у рамана-прытчы “Элеазар, або Крыніца і Куст” Мішэля Турнье / В. Ф. Жылёвіч // Вестник Полоцкого гос. ун-та. Сер. гуманитар. науки. – 2005. – № 2. – С. 81–84.
3. Жылёвіч, В. Ф. Хранатоп сучаснага французскага рамана-прытчы (на прыкладзе твораў Леклезіё Ж.-М. Г. “Пустыня” і М. Турнье “Элеазар або Крыніца і Куст”) / В. Ф. Жылёвіч // Весн. Бел. дзярж. ун-та. Сер. 4: Філат. Журн. Пед. – 2005. – № 2. – С. 24–29.
4. Жылёвіч, В. Ф. Матыў падарожжа ў сучасным рамана-прытчы (на матэрыяле французскай і беларускай літаратуры) / В. Ф. Жылёвіч // Роднае слова. – Мінск, 2006. – № 3. – С. 16–18.

Артыкулы ў навуковых зборніках

5. Жылёвіч, В. Герой сучаснай французскай прыпавесці (“Пустыня” Ж.-М. Г. Леклезіё) / В. Жылёвіч // Труды кафедры зарубежной литературы БГУ: Сб. научных статей. – Минск: РИВШ, 2004. – С. 144–149.
6. Жылёвіч, В. Ф. Да праблемы паходжання прытчы: антычная традыцыя / В. Ф. Жылёвіч // STUDIA PHILOLOGICA: Сб. научных статей. Выпуск VI. Под ред. Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2005. – С. 21–24.

Матэрыялы навуковых канферэнцый

7. Жилевич, О. Ф. Роман-парабола Р. Мерля “Мальвиль” / О. Ф. Жилевич // Філалагічныя навукі: Маладыя вучоныя ў пошуку: Матэрыялы канф. Мінск, 25 красав. 2003. – С. 45–49.
8. Жылёвіч, В. Ф. Жанр рамана-прытчы ў французскай і беларускай літаратурах (на прыкладзе твораў Леклезіё Ж.-М. Г. “Пустыня” і Бондар Т. “Бласлаўленне Марыі”) / В. Ф. Жылёвіч // Славянскія літаратуры ў сусветным кантэксце: Матэр. VI Міжнар. навук. канф. (Мінск, БДУ, 8–10 кастрычніка 2003 г.): У 2 ч. / Пад агульнай рэд. доктара філ. навук прафесара І. А. Чароты. – Мінск: БДУ, 2003. – Ч. 2. – С. 55–58.
9. Жилевич, О. Ф. Художественное своеобразие “Элеазар, или Источник и Куст” М. Турнье как романа-притчи” / О. Ф. Жилевич // Проблемы истории литературы: Сб. ст. Вып. восемнадцатый / Отв. редактор А. А. Гугнин. – Москва – Новополоцк, 2004. – С. 115–119.

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

10. Жылевіч, В. Ф. Жанр рамана-прытчы ў французскай літаратуры другой паловы XX стагоддзя / В. Ф. Жылевіч // Взаимод. лит-р в мировом литературном проц. Проблемы теоретической и исторической поэтики: Матер. междунар. науч. конф., Гродно, 19-21 сент. 2004 г.: В 2 ч. / Отв. ред. А. С. Смирнов, Т. Е. Автухович. – Ч. 1. – Гродно, 2005. – С. 372–377.

11. Жылевіч, В. Ф. Сюжэтна-кампазіцыйная пабудова рамана-прытчы “Пустыня” Жана-Мары Гюстава Леклезіё / В. Ф. Жылевіч // Славянскія літаратуры ў сусветным кантэксце: Матэрыялы VII Міжнар. навук. канф., Мінск, БДУ, 12-14 кастр. 2005 г.: У 2 т. / Адк. рэд. Г. М. Бутырчык. – Т. 1. – Мінск, 2007. – С. 338–344.

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ РЭЗЮМЭ

Жылевіч Вольга Фёдараўна

Раман-прытча ў французскай літаратуры другой паловы XX
стагоддзя (Ж.-М. Г. Леклезіё і М. Турнье)

Ключавыя словы: жанр, жанравая разнавіднасць, прытча, прытчавая структура, прытчавасць, раман-прытча, пазтыка, тэма, матыў, кампазіцыя, сістэма персанажаў, міфалагема, хранатоп, алегорыя, сімвал.

Мэта работы – выявіць асноўныя асаблівасці французскага рамана-прытчы як жанравай разнавіднасці сучаснага рамана на прыкладзе твораў Ж. - М. Г. Леклезіё і М. Турнье.

Метадалогія даследавання грунтуецца на прынцыпах сістэмна-структурнага і параўнальна-гістарычнага аналізу мастацкага тэксту.

Навуковая навізна і значнасць атрыманых вынікаў. Дадзеная работа з’яўляецца навуковым даследаваннем, у якім разгледжаны і ўдакладнены такія паняцці, як “прытча”, “прытчавыя творы”, “раман-прытча”, “прытчавасць”. У дысертацыі прасочаны перыяды абнаўлення жанру прытчы з улікам гістарычнага і сацыякультурнага досведу эпох. У даследаванні дадзена вызначэнне і вылучаны тыпалагічныя рысы рамана-прытчы (на прыкладзе твораў сучасных французскіх пісьменнікаў) як жанравай разнавіднасці рамана. У рабоце комплексна прааналізавана пазтыка твораў Ж.- М. Г. Леклезіё “Пустыня” і М. Турнье “Элеазар, або Крыніца і Куст” як раманаў-прытч, а таксама вызначана месца гэтых пісьменнікаў у літаратурным працэсе ў Францыі другой паловы XX стагоддзя. У дысертацыі праведзены тыпалагічныя аналогіі паміж прытчавымі творамі ў французскіх і беларускіх пісьменнікаў (В. Быкаў, А. Адамовіч, Ул. Караткевіч, Т. Бондар).

Рэкамендацыі па выкарыстанні і сфера прымянення.

Вынікі і навуковыя палажэнні дысертацыі з’яўляюцца актуальнымі і значнымі для літаратуразнаўства і іншых дысцыплін гуманітарнага профілю. Матэрыялы навуковай работы будуць карыснымі для далейшага вывучэння тэорыі жанравых форм, для даследавання замежнай і беларускай літаратур XX і XXI стст., а таксама ў практыцы іх выкладання ў вышэйшых навучальных установах, інстытутах павышэння кваліфікацыі, ліцэях і гімназіях.

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

РЕЗЮМЕ

Жилевич Ольга Фёдоровна

Роман-притча во французской литературе конца XX века (Ж.-М. Г. Леклезлио и М. Турнье)

Ключевые слова: жанр, жанровая разновидность, притча, притчевая структура, притчевость, роман-притча, поэтика, тема, мотив, композиция, система персонажей, мифологема, хронотоп, аллегория, символ.

Цель работы – выявить основные особенности французского романа-притчи как жанровой разновидности современного романа на примере произведений Ж.-М. Г. Леклезлио и М. Турнье.

Методология исследования основывается на принципах системно-структурного и сравнительно-исторического анализа художественного текста.

Полученные результаты и их новизна. Данная работа является научным исследованием, в котором рассмотрены и уточнены такие понятия, как “притча”, “притчевые произведения”, “роман-притча”, “притчевость”. В диссертации прослежены периоды обновления жанра притчи с учетом исторического и социокультурного опыта эпох. В исследовании дано определение и выделены типологические черты романа-притчи (на примере произведений современных французских писателей) как жанровой разновидности романа. В работе комплексно проанализирована поэтика произведений Ж.-М. Г. Леклезлио “Пустыня” и М. Турнье “Элеазар, или Источник и Куст” как романов-притч, а также определено место этих писателей в литературном процессе во Франции второй половины XX столетия. В диссертации проведены типологические аналогии между притчевыми произведениями французских и белорусских писателей (В. Быков, А. Адамович, Вл. Короткевич, Т. Бондарь).

Рекомендации по использованию и сфера применения. Выводы и научные положения диссертации являются актуальными и важными для литературоведения и других дисциплин гуманитарного профиля. Материалы научной работы будут полезными для дальнейшего изучения теории жанровых форм, для исследования зарубежной и белорусской литератур XX и XXI вв., а также на практике их преподавания в высших учебных заведениях, институтах повышения квалификации, лицеях и гимназиях.

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

Olga F. Jilevich

Novel-parable in the French literature of the late XX century (J.- M. G. Léclezio and M. Tournier)

Key words: genre, genre modification, parable, parable structure, parabalism, novel-parable, poetics, subject, motive, composition, system of characters, mythology, chronotope, allegory, symbole.

The aim of the research is to reveal some basic features of the French novel-parable as a kind of modern novel genre modification with reference to novels by J.- M. G. Léclezio and M. Tournier.

The methodology is based on the principles of a systemic-structural and comparative historical analysis to the text.

Main results and novelty. The thesis is a scientific study in which such definitions as “parable”, “novel-parable” and “parabalism” have been given close attention and clarified. In the thesis some parable genre renewal periods have been studied closely with the emphases on the historic, social and cultural heritage of different epochs. The definition of the novel-parable has been given and some typological features of the novel-parable (based on works by modern French writers) as a genre modification of the novel have been singled out. In the given research work a complete analysis of poetics in such novels as “La Désert” by J.- M. G. Léclezio and “Eléazar ou La Source et Le Buisson” M. Tournier as samples of the novel-parable has been carried out and a real standing of J.- M. G. Léclezio and M. Tournier has been determined in the literary process in the second half of the XX century France. In the thesis a number of similar typological analogies in the novel-parables by French writers and some Byelorussian authors (V. Bykov, A. Adamovich, V. Korotkevich, T. Bondar) have been carefully considered.

The recommendations and the sphere of application. The conclusions and scientific statements of the thesis are timely and significant for modern literary criticism. They can be used for the subsequent study of genre form theory, for the XX and XXI century Belarussian and foreign literature research, and also in teaching practices at higher educational institutions, advanced courses, lyceums and gymnasias.

